

Onbemiddeld?

DRS. L. MESMAN*

In *ESB* van 1 oktober 1980 wijst mr. C. A. de Kam op de geringe parlementaire balansstelling voor de rijksinkomsten. In deze reactie zal ik aantonen dat het artikel van De Kam zelf een treffend voorbeeld is van zijn stelling dat de middelen „een van de meest verwaarloosde onderdelen van de rijksbegroting” vormen. Een aandachtige besturing van zijn exercitie met de middelen-uitgavenverhouding (MUV) wijst namelijk uit dat zijn analyses, in ieder geval voor zover ze het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen betreffen, zijn gebaseerd op een onjuiste interpretatie van de gehanteerde gegevens. De „leerzame cijfers” van De Kam geven, in tegenstelling tot wat is verondersteld, nauwelijks informatie over de mate waarin gebruikers bijdragen in de bekostiging van onderwijsvoorzieningen.

De MUV-exercitie is gebaseerd op de geaggregeerde cijfers van de Miljoenennota. Bij nadere bestudering van de afzonderlijke middelenwet van Onderwijs en Wetenschappen blijkt echter dat het merendeel van deze inkomsten *niet* de „eigen bijdrage van gebruikers van via de rijksbegroting gefinancierde onderwijsvoorzieningen” weergeeft. Meer dan de helft van het totale bedrag (1981 ruim f. 400 mln.) bestaat uit terugontvangsten wegens te veel betaalde voorschotten. De werkelijke retributies als schoolgeld en cursus- en examengeld vormen nog geen kwart van het totaal van de middelenwet en . . . een fractie van de totale inkomsten van Onderwijs en Wetenschappen. Het merendeel van de eigen bijdragen is, al dan niet verborgen, reeds opgenomen (gesaldeerd) in de uitgavenbegroting. Twee zichtbare voorbeelden zijn de college- en inschrijfgelden (1981: f. 104 mln.) en de verpleegelden van de academische

ziekenhuizen (1981: f. 1.073 mln.). Uitgaande van een voorzichtige schatting van deze gesaldeerde inkomsten resulteert een MUV voor Onderwijs en Wetenschappen van 5% (De Kam: 2%). Met een variant op De Kam: onbekend maakt onbemiddeld.

Ten slotte wil ik ingaan op de „vingerwijzing” voor de „geplaaagde bewindman van Onderwijs en Wetenschappen”. De minister wordt aangeraden de (gedeeltelijke) oplossing voor zijn financiële perikelen te zoeken in de richting van een verhoging van de eigen bijdragen. Ik acht dit onjuist. De problemen bij Onderwijs en Wetenschappen hebben betrekking op de moeizame invulling van de ombuigingen 1981. Een verhoging van de eigen bijdragen leidt inderdaad tot een verlaging van het financieringstekort, echter niet tot de eveneens beoogde beperking van de uitgaven. Deze quasi-ombuigingen 1) leiden tot een hogere stijging van de collectieve-lastendruk dan door het kabinet als uitgangspunt is aanvaard 2). Verhoging van de z.g. niet-belastingontvangsten dient m.i. ter sprake te komen als de hoogte en de verdeling van de collectieve-lastendruk aan de orde worden gesteld. Overigens leidt een beperking van de uitgaven eveneens tot een verhoging van de MUV.

L. Mesman

* Medewerker bij het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen. De reactie is geschreven à titre personnel.

1) Aldus prof. dr. P. B. Boorsma in *ESB* van 11 juni 1980.

2) Zie bijvoorbeeld *Miljoenennota 1981*, blz. 37.